

hun Helper
als met Zijne
uit moeders
levenslicht
nog machte-
ren, de be-
lijke lichaam
ouwe Bonds-
ving in Zijne
ermde: «Op
moeder af-
de God, die
had, dat er
ederborst was
nderen nu te

geen sprake
n van de ge-
hun weder-
lichamelijke
Elk kindeke,
leven blijft,
afde weldaad
de beteken-
van Psalm 71
kind ligt in
ij de geboorte
or elk ander
id gaat over
gheid draagt
sch, bijzonder
is den appel
zienig bestel
in de eerste
David hier
or hem ont-
n was, maar
em van den
in den buik
God». Dat nu
n David niet
van God, dat
agdenkt, ziet,
os zijn Gods
Verbonden,
had aange-
met alle goed
n hem weren
ulier het uit-
hem in de
ruiling van
zal uw God
de. En waar
de vervulling
toen hij, het
vassen, maar
geboorte af
n buik mijner

t woord ons
te des ver-
te, want
alm 71 gaan
gt: «Heere,
mijne jeugd
an den buik
er van zich
uiging was,
ere: «op U
er moeders
et alleen de
ste ure huns
is geweest,
uiging en
aan tegelijk
unne zijde,
alzoos was
e vertrouwen
us niet in
ene, waarin
genadigen
betrouwen
het andere,
nu geleerd
a hope op
den eersten
od was ge-
en God ver-
in de taal
ukken, van
alleen een
bestond in
s verbonds
a God was,
te genade»,
r dien God
op Hem en

ennen, niet
e Gods te
kt dit uit-
lep in het
as ingeleid,
ouwen op
in zijn van
d het im-
et, ik ben
rechtigheid
gen». Uit
eboorte af,
as, kon dat
n. Daarom
od, heb mij
an mijner
in had God
nade; het
Zoo als
se 2: 6
it u, het

dat David
trouwde»,
raag. Ver-
en geloofs-
r ons niet
e Vaders
deren des
e mochten
lige Geest,
loofd was,
e geloofs-
hun zeer
geschon-
venbeslist
uden, dat
n dadelijk
deren nog
t dadelijk
het woord

des Apostels, dat «het geloof is uit het
gehoor en het gehoor uit het gepredikte
Woord Gods». En zoolang er van een
hooren van het Woord nog geen sprake
kon zijn, kan er dus ook niet worden ge-
sproken van een dadelijk geloof.

Maar al is dit zoo, tweeërlei mag hierbij
toch niet vergeten worden. Vooreerst dat
het «zuigeling zijn aan moeders borst» bij
Israël veel langer duurde, dan bij ons de
gewoonte is, zoodat we bij deze uitdruk-
king van David nog volstrekt niet behoeven
te denken aan een pas geboren kind. Ook
het woord dat Christus uit Psalm 8 heeft
aangehaald, toen de kinderen te Jeruzalem
hem toejuichten: «uit den mond der zuig-
elingen hebt gij u lof bereid» (Matth.
21: 16) bewijst dit. En in de tweede plaats
heeft Delitzsch in zijn Bijbelsche Psychologie
niet ten onrechte opgemerkt, dat naar de
voorstelling der Schrift, het bewustzijn bij
een pasgeboren kind veel eerder opkomt,
dan wij gewoonlijk aannemen. Zelfs wordt
van Johannes den Dooper gezegd, dat hij
reeds voor zijn geboorte «vreugde» heeft
gekend. En wie zal dan zeggen, hoe en
wanneer het geloofsvermogen in zulk een
kindeke reeds kan beginnen te werken?
Vooral, waar toch niet uit het oog mag
worden verloren dat het geloofsvermogen,
dat door den Heiligen Geest onafgeplant,
nooit door Hem aan zichzelf wordt over-
gelaten, maar dat Hij er altoos over waakt
en dus ook dit door Hem ingeplante zaad
op voor ons onbegrijpelijk wijze kan ont-
kiemden doen. «Indien de kinderen, zegt
daarom Ursinus in zijn uitlegging op den
Catechismus terecht, den Heiligen Geest
hebben, dan moet Hij ook zeker in hen
werken niet alleen de wedergeboorte, maar
ook goede neigingen, nieuwe bewegingen en
andere dingen, die voor hunne zaligheid
noodig zijn». En zulk een nieuwe beweging
was het vertrouwen van David als zuigeling
op den Heere zijnen God.

Maar hoe dit ook zijn moge, vast staat
uit dit getuigenis van David en eveneens
van den dichter van Psalm 71, dat van hun
vroegste jeugd af God hun God is geweest
en zij op dien God hebben vertrouwd. Dat
vertrouwen nu is geloof. En waar dit ge-
loof ondenkbaar is zonder den Heiligen
Geest, die alleen het geloof in ons werken
kan, daar heeft onze Catechismus volkomen
gelijk, wanneer als bewijs, dat «God de
Heere aan de kinderen des verbonds den
Heiligen Geest beloofd heeft, die het geloof
werkt», naar deze uitspraak van David
in Psalm 22 bijzonder verwezen wordt.

Want wat David in dezen psalm, en de
onbekende dichter in Psalm 71 belijden,
is door den Heiligen Geest niet bedoeld
als iets, wat hen alleen aangaat, iets, dat
gansch exceptioneel was, bij geen ander
kind des verbonds zoo voorkwam, maar
bij hen alleen. Zoo zijn de Psalmen nooit
bedoeld. Ze zijn altoos de uiting van de
ervaring van het geloofleven van Gods
volk in zijn geheel. Daarom zijn deze beide
psalmen door Gods bestel in den eeredienst
van Israël opgenomen en dan ook door
heel Israël David nagezongen. En nog
alzoos neemt de Christelijke gemeente deze
zelfde psalmen op de lippen en belijdt ze
daarmede in deze heerlijke geloofstaal in
te stemmen. Het is de uiting van haar
eigen geloofservaring, wanneer zij in die
treffend schoone berijming het een David
nazingt: «k mocht nauwelijks 't licht aan-
schouwen, of Gij, Gij zijt, o grond van mijn
vertrouwen, mijn God geweest». En wat
is dit anders dan het amen des geloofs
op de belofte Gods: «Hoor naar Mij o Jacob,
die van Mij gedragen zijt van den buik
aan en opgenomen van de baarmoeder af»
en tot den ouderdom toe zal ik dezelfde
zijn, ja tot de grijsheid toe zal ik u dra-
gen.» (Jes. 46: 3, 4).

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangende, letter F. K.
Hilversum 10.
Da. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Leestafel.

Dr. J. C. DE MOOR, GENADE VOOR GENADE.
Predikanten voor de Christelijke vierdagen. J.
H. Kok — 1915 — Kampen.

Door een zondigen samenloop van omstan-
digheden is deze preekbundel, reeds verschenen
op het eind van 1915 toen Dr. DE MOOR, thans
predikant van AMSTERDAM, nog in DEN HAAG
stond, hier niet door mij besproken. Met het
oog op den aanvang van het «kerkelijk jaar»
met zijn «vierdagen» van Kerstmis, Oud-
en Nieuwjaar, Pasch- en Pinksterdag, acht ik,
dat zoo ooit, thans het moment gekomen is
om van deze mijn zonde van nalatigheid, tegen-
over den maker deze preken begaan, te vieren.
Zij toch behooren, zoo wegens haar inhoud als
vorm, tot die producten op het gebied der gere-
formeerde preek-literatuur, dat het zwijgen er
over in een blad als DE HERAUT allesbehalve
goud zou wezen, en daarbij zijn deze preken
van zoo blijvende waarde, zijn ze zoo weinig
als «de dierjes van één dag», dat ze eerst te
bespreken, ook nadat ze al een jaar het licht
hadden gezien, hoe nalatig dat ook zij, toch
nog niet te laat is.

Het zijn er een-en-twintig.

Een Adventspreek, drie Kerstpreken, een
voor Oudejaarsavond en een voor Nieuwjaar-
morgen. Verder zeven preken voor de tiids-
weken met een voor den goeden Vrijdag. Dan
drie voor Paschen, een voor Hemelvaartdag
en eindelijk drie voor Pinksteren.

«Predikanten voor de christelijke vierdagen»
noemt Dr. DE MOOR ze.

Het gebruik van het woord «predikatie» voor
preek dunkt mij niet navolgenswaardig; doet
mij, in zijn ietwat opzettelijke zwaarwichtig-
heid, altijd denken aan het praten van dat
oude kerkkeuchje over zijn het-bevroren-kerk-
pad-bestrooid-hebben met asche. Daarentegen
dunkt mij het gebruik van «vierdagen» bijzon-
der gelukkig; een tegemoetkomen aan het oude
bezuur van sommige onzer Geloofsgenooten
tegen de kerkelijke «feestdagen», omdat die dan
toch maar inzettingen van menschen zijn. In

«vieren» immers zij, men denke aan het «dat
ik «alle dagen mijns levens van mijne boose
werken viert» uit onze Catechismus, niet meer
dan de gedachte aan «aflossen», «aflossen». Alzo
is een vierdag een dag, waarop men eens afstaat
van het bezig zijn in de dingen van den tijd,
om des te beter te kunnen denken in de dingen
der eeuwigheid; «n eens rusten, «n verademend,
zoo noodig met name voor de werkers op het
gebied der materiele cultuur, van hun al maar
geestdoodenden arbeid verlichten. Zeker, het
al onze levensdagen vervuld zijn met eeuwig-
heidsgedachten; «het eeuwig zijn in ieder oogen-
blik»; het ten allen tijde zich indenken en invoel-
en in de heiligheden van het Christendom; het
iederden Zondag en iederen werkdag in zijn be-
wustzijn hebben de Christenheid gedekt wat
op Kerstmis, Goeden Vrijdag, Paschen en Pink-
steren, als de vierderlei verbijzondering van de
één Godsdad ter onzer zaliging — het ware
te wenschen.

Dan, zelfs voor DAVID bleef het «alle de
dagen zijns levens te mogen verkeeren in het
Huis des Heren», niet meer dan een onver-
vulde begeerte. Ik kan dan ook niet in het
houden van de Christelijke vierdagen, zelfs niet
in het houden van den, in het tekenen der
Gemeene Gratie staanden Oudejaarsavond en
Nieuwjaarsmorgen, een aanwijzing van het inzi-
ken, verbaasend of verwonderd van Calvinistisch
leven zien, en het doet mij genoegen, dat Dr.
DE MOOR het er blijkbaar ook niet in ziet.

Als hoofdfeit voor zijn bundel koos hij
GENADE VOOR GENADE.

Met: «Een-en-twintig preken» en er bij «voor
de christelijke vierdagen» had het ook afgekund.
Maar ik weet bij ervaring, dat heeren Uitsge-
vers, die zich aan preken wagen, aandringen
op het voorzien van het dak, waar die preken
onder gebracht worden, van «n mooi, liefst pak-
kend opschrift. Ik vermoed, dat Dr. DE MOOR
door dezen drang van den heer DE KOK, aan
wiens «dringend verzoek», naar hij zijn lezer
mededeelt, ook «de bundel zijn ontstaan dankt»,
zich heeft laten bewegen dit zijn «werk van
een titel te voorzien. Dan, hoe dit zij, de
niet opzichtige, aan het vierde Evangelie ont-
nommen titel mag een gelukkige keuze heeten.

En nu de preken zelf.

Niemand «minder dan VAN OOSTERKERK heeft
eens gezegd, dat een preek, die overal goed is,
nergens deugt.

Het wil mij, met allen eerbied voor den
grooten homileet, voorkomen, dat deze uitspraak
toch niet onwederprekelijk is, en daartoe moen
ik te kunnen verwijzen naar deze preken van
Dr. MOOR.

Zeker, als in 'n mensch-leven kunnen er ook
in 'n Gemeente of wilt u liever, 'n Kerk-leven
van de heel singuliere dingen gebeuren, die
niet wat elders gebeurt schier niets geen over-
eenkomst meer hebben, en een preek die, door
Wet en Evangelie dat gebeuren belicht, in dan
alleen daar goed en zou nergens elders dengene.

Maar tot dit genre van preken hooren deze
21 niet.

Naast het zoeven omschreven staat dat an-
dere genre van preken, die wel op een be-
paalden tijd, zoo niet op alle, dan toch op vele
plaatsen goed zijn, doch op een anderen tijd
nergens deugen. Zoo herinner ik mij een geval,
dat mij, nu enkele jaren geleden, als toen on-
langs gebeurd, werd medegedeeld. «n Broeder
der Gemeente zag zich op 'n Zondagmorgen
ongedacht en onverwacht tot «preek-lezen» ge-
roepen. Hij snelt uit de kerk naar huis en
grijpt, om althans op het stuk der Leerstelling
sekuur te wezen, uit zijn oude schrijver
een preek-bundel van een onverschuld rechtzin-
theoloog der 17e eeuw. Nu was die preek
«n «tijdsprek», en wel uit den tijd toen voor
ons land de 2e Engelsche oorlog dreigde. De
«lezer» zelf begon dat onder zijn lezen wel zoo
langzamerhand te begrijpen, maar het grootste
deel zijner hoorders kreeg en behield den in-
druk van den aanstaanden dood en viel
noodeloos verschromt en bangst dien morgen
het kerkgebouw. Deze preek, omstreeks 1665
in ons land overal goed, deugde op het einde
der 19e eeuw, althans in ons land nergens.

Onder dit genre zijn Dr. MOOR's preken, al
zijn ze ook bestemd voor bepaalde, telken jare
terugkeerende dagen, echter ook niet te brengen.
Maar ook zijn ze niet van het genre, dat
naar het mij toeschijnt beneden die twee
andere staat en dat is het genre betwisk VAN
OOSTERKERK op het oog had.

«n Genre van preken met welke men in
algemeenheid blijft. Die overal en altijd
kunnen gehouden, maar juist daarom voor hier
en nu niet deugen. Daardoor vallen zelfs die
preken waarbij men eent tekst voor de
hoorder in goed licht stellen, doch zonder
ook den hoorder in het licht van den tekst
te stellen, meent te kunnen volstaan.

Half verhandelings, half preek.
Maar, omdat zij niet berekend zijn op wat
'n hoorder, uit een bepaalde omgeving en in
een bepaalden tijd voor de toepassing van de
waarheid op de en aanvaarding van de waarheid
door zijn arme zondige ziel noodig heeft, zijn
deze preken van het derde geslacht dan ook
onvutchtbaar.

En niet geringe verdienste nu van Dr. MOOR's
preken is, dat ze tot een heel ander, en in
onze Gereformeerde kerken al meer beoefend
genre behooren.

Deze preken, die toen zij op de christelijke
vierdagen, werden uitgesproken, goed waren voor
de Gemeente van DEN HAAG, deugen, nu zij in
druk zijn vastgelegd, ter lezing op de christe-
lijke vierdagen, ook in Gereformeerde kerken
en in de binnenkamer of op het krankbed van
gereformeerde christenen of christelijke gerefor-
meerden van onzen tijd.

Want zij zijn niet slechts samengesteld met
al die hulpmiddelen waarover de man van
theologische eruditie beschikt, maar wenen met
den belichten tekst den weg te vinden tot de
harten van de menschen van onzen tijd.

En zoo wordt er, ik zei het reeds met zoo-
veel woorden, in onze gereformeerde kerken,
meer gepreikt.

Toch presteert Dr. MOOR, krachtens het hem
eigene, in de beoefening van dit genre iets heel
bijzonders.

Ik wil dit laatste verduidelijken aan de eerste
preek uit den bundel, en wel aan die over
Mattheus 1: 18-25.

Zij is de Advents-preek, heeft als opschrift
de, uit vers 20 gegrepen, toespraak van den
engel tot Maria's man, met wien zij onder-
trouwd was, JOSEF, GY ZONE DAVIDS! en als
thema: DE FIGUUR VAN JOSEF. Of het nu met
dat thema heelemaal in den haak is, laat ik ter
beslissing over aan de homilietici van professie
en bepaal mij liever tot den inhoud van de
preek.

En dan is allereerst de INLEIDING, zij moge,
naar de regelen der kunst, in verhouding tot den
omvang der preek, te lang zijn, met haar analogie,

die zij trekt en uitwerkt en in de preek telkens
laet doorklinken, al terstond een greep, die van
meer dan gewoon inzicht getuigt in wat ik zou
willen noemen, het organisme der Schrift. De
overeenkomst tusschen het: «De geboorte van
Jezus Christus was nu aldus» uit Mt. 1: 18
en het «Dit zijn de geboorten des hemels
en der aarde als zij geschapen werden» uit
Genesis 2: 4.

Na deze inleiding wordt dan de FIGUUR VAN
JOSEF, «zoals de H. Geest die naar voren
brengt als een tegenbeeld van de wording der
wereld, bezien om te verstaan wat zij ons leert
aangaande het wezen der herschepping». Daar-
toe wordt uit den tekst nagegaan, hoe JOSEF
werd verontrust, vertroost, verlost.

De preek wordt nu «n synthetische homilie»,
wat zeggen wil, dat in ieder deel een stuk ver-
klaring, met een stuk toepassing is verbonden.

In JOSEF VERONTRUST wordt dan de situatie
waarin JOSEF tegenover zijn MARIA verkeert, zoo
echt menschkundig, zoo zielkundig juist, en
daarbij met niet geringe belletristische vaardig-
heid, getekend. De vraag wordt opgeworpen en
voldoende beantwoord: «Waarom Maria niet
sprak?» Waarom zij haar JOSEF het naafsel niet
oploste. Bijzonder trof mij dat bij JOSEF wijzen
op die «slingerling zijner ziels» waar va 18
van sprekt. En de beelding van den jongen man
en de jonge vrouw in de zondelinge verhouding
waarin zij tot elkaar staan, biedt u een visie.

En dan klinkt op een weer door de analogie
tusschen schepping en herschepping.

Aan JOSEF VERONTRUST doet de prediker ver-
staan het verschil tusschen beide. Hij de schepping
wordt al grooter de rust naar mate zij
meer zich ontplooit, en: «In de herschepping is
het niet zoo, omdat dan een nieuw beginsel
tegen het oude gaat indruischen en alles in be-
roering brengt». Zoo bij de geboorte van Jezus
Christus «toen het grootste feit der vleeschwor-
ding plaats greep en altoos weer waanschijnd
met het wonder Zijner genade komt tot het
hart der menschenkinderen».

In JOSEF VERLOST wordt eerst uit den
tekst nagegaan, hoe de onrust van JOSEF door
het wonder veroorzaakt, door het Woord, het
woord der belofte dat Jesaja reeds bracht, en
dat tot hem in den droom komt, wordt wegge-
nommen en hoe het nu «voor JOSEF gaat van
heerlijkheid tot heerlijkheid».

Aan JOSEF VERLOST doet dan weer de
prediker verstaan: «De geboorte van Jezus
Christus is nu aldus, dat gij het woord der be-
lofte voor u wil leert kennen, dit geloof
aanvaardt en dan van de eerste bevreesd-
en heilige verwondering komt tot de rijke ver-
troosting van het aannemen der woorden Gods
en het met innige overtuiging nazeggen van
dien zaligen naam: IMMANUEL, «God met ons».

Eindelijk in JOSEF VERLOST, wordt dan met
deze woorden beschreven: «Wat nu JOSEF's
verlossing was.» «Opgewekt uit den slaap, ont-
waakte hij tot een heerlijk leven. De verschrik-
king, die als een alp op zijn borst had gedrukt,
was nu weg. Maria was rein. Hij behoefde
zijn voornemen niet uit te voeren. En hij
keerde tot haar weder, niet enkel als tot een
lieffhebende vrouw en trouwe echtgenoot,
doch meer dan dat: als tot de moeder zijns
Heeren, tot de vrouw, uit wie ook zijn heil
welhaast zou geboren worden».

En aan JOSEF VERLOST wordt dan weer te
verstaan gegeven, dat «de verlossing niet anders
is, dan dat de ziel leert in stillen eenvoud te
gaan in den weg van den Heer en geboden».
«Jezus' Advent, Zijn komen tot ons, maakt,
dat wij tot Hem kunnen komen en Hem volgen
door de kracht des geloofs. Dan genietmen wij
reeds voor een deel van de herschepping der
wereld, en kunnen, waar het Koninkrijk Gods
binnen ons is, geduldig wachten tot de weder-
geboorte aller dingen. Wie de werken der dank-
baarheid in zich bevindt en geloofend den Jezus-
naam noemt, die behoort niets en niemand te
vreezen, want de Zaligmaker heeft hem voor
Zijn reukening genomen en hij zal niet ontkomen
in eeuwigheid».

Met zijn dringend verzoek aan Dr. DE MOOR
om deze preken uit te geven, heeft de heer
KOK ook aan ons, zijn Geloofs- en Kerkgenooten,
metterdaad een dienst bewezen.

G.

Officieele Berichten.

Vergadering der Kerken in de classe
Gouda, 7 November 1917.

Da. Verhoog, Praeses; Da. Roos, scriba; Da.
v. Setten, assessor. De Praeses verwelkomt Da.
Roos met een hartelijk woord. Verzoek van Da.
v. Halstema om eervol ontslag uit zijn dienst in
de classe Gouda, wegens aanneming van de
roeping der kerk van Hallum. Alzo wordt
besloten.

Voorstellen van de kerk van Haastrecht:

1. «De classe bringe ter Part. Synode van
1917 't volgende: De Part. Synode van Zuid-
Holland ten N. overwegende, dat het in den
jare 1918 drie eeuwen geleden zal zijn, dat de
grootte Nationale Synode van Dordrecht (13
Nov. 1618—20 Mei 1619) bijeenkwam, dank-
baar erkennende den rijken zegen, dien God
door den arbeid dezer Synode heeft bereid voor
de Geref. Kerken aller landen en aller tijden,
bijzonder voor de kerken van ons Vaderland,
stelt voor, dat de Geref. Kerken in Nederland,
in Generale Synode vergaderd, het initiatief
nemen tot een herdenkingsconvent, te houden
binnen Dordrecht in het tijdperk van Nov.
1918—Mei 1919; en dat zij besluiten, pogingen
in het werk te stellen, om daartoe medewerking
te verkrijgen van de corresponderende buiten-
landse kerken, en zoo mogelijk ook van buiten
ons kerkverband staande groepen van Gerefor-
meerden, waarmede onze kerken niet in corres-
pondentie zijn».

Met veel sympathie wordt dit voorstel door
de classe ontvangen, en alzo besluit zij.
2. Het 2e voorstel wordt gewijzigd, als volgt,
aangenomen: «De classe Gouda spreke de
wenselijkheid uit, dat er jaarlijks vanwege de
classen Gouda en Woerden een Zondagdag
gehouden worde. Zij verzoeken aan de classis
Woerden om, indien deze tot nader onderzoek
bereid is, deputaten aan te wijzen, die met de
Zondagdeputaten der classis Gouda deze zaak
nader zullen onderzoeken, en met een voorstel
voor beide classen komen».

Instructie der kerk van Moordrecht, waarbij
de kerk toestemming en aanbeveling der classis
verzoekt voor collecten in de kerken onder
haar ressort met het oog op groote uitgaven,
die de verbouwing der pastorie vereischt. De
classis besluit tot hartelijke toestemming en aan-
beveling, het aan de prudentie van de kerk van
M. overlatende, collecten in de kerken te vragen
of persoonlijk rond te gaan; zoo noodig mag
die kerk in overleg met den consulent zich door
middel van circulaire berichten tot al de Geref.
Kerken van Nederland.

Mededeeld wordt, dat de approbatie van 't
beroop van Dr. Roos naar Leekkerkerk is ge-
schied.

Mededeeling wordt gedaan over de Zending.
In antwoord op een instructie van de kerk
van H. sprekt de classe uit, dat ten gevolge
van 't besluit der jongste Part. Synode van
Z.-Holl. inzake de uitvoering van art. 13 K.O.
het voldoende is in de beroepsbrieven melding
te maken van de bepalingen volgens de Syn.
van Utrecht en de jongste bepalingen der Part.
Synode van Z.-Holland ten N.

Mededeeling van visitatie, gehouden in al de
kerken.

Als Quaeator der classis wordt benoemd Dr.
Jansen. Dr. Vesscur tot classic, correspondent
voor den arbeid in Rhein-Prusen en Westfalen.

Tot consulent van Haastrecht Dr. Sap.
Roepende kerk voor de volgende vergadering
is Sluipwijk.

Dr. v. Halstema spreekt een hartelijk afscheids-
woord, dat door den Praeses wordt beantwoord.
G. VAN SETTEN, assessor.

Buitenland.

N.-Amerika. Billy Sunday gadege-
sagen.

Dr. Lonkhuijzen geeft in De Wachter, het
orgaan der Chr. Geref. kerk in de nieuwe wereld,
verslag van zijn bevindingen omtrent het op-
treeden van Billy Sunday, den Evangelist die in
den laatste tijd veel van zich doet spreken.
Wij ontleenen daaraan het volgende:

«Billy zou spreken te Detroit in een grooten
tabernakel met verschillende bijgebouwen. Er
waren 14 à 15 duizend menschen, terwijl vol-
maakte orde heerschte. De vloer is dik met
zaagsel bestrooid, om het geraas van loopen en
schuifelen te dooven. De banken staan in groote
viersanten, gevormd door breede paden, welke
het gebouw doorkruisen. Er zijn niet minder
dan 150 ordebeoorders. Achter op het platform
staat een koor van meer dan duizend zangers.
Daar achter vindt men een groote kaart met
het opschrift: «Detroit for Christ». Eerst een
half uur muziek onder de vande leiding van
Rody en toen begon Sunday zelf.

Dr. Lonkhuijzen heeft Billy driemaal gehoord.
Eens keek de Evangelist hem vlak in het oog,
als wilde hij zeggen: «wie zijt gij toch?» of
«wat komt gij hier doen?» Overigens scheen
Dr. Lonkhuijzen vertrouwen in te hooren,
want toen het bleek dat er niet genoeg opzich-
ters waren, kwam de hoofdoprichter op hem af,
met verzoek of hij de zorg voor het bewaren
van het geld in de «grootte pan» op zich wilde
nemen. Iedere opzichter heeft een boek waar
hij met een kleine pan collecteert. Vlug loopen
de opzichers met hun collecte naar den opzich-
ter eener sectie, om in zijn grooter pan de
inhoud te storten, en de opzichers der secties
gaan dan hun grootere pannen in de grootste
pan ledigen. De grootste pan is een groote
zinken waschbui. Wat een hoop geld in die
waschbui! Zoo goed als alles zilvergeld met bank-
papier. De tol was zwaar. Tot de zorg voor het
geld behoort dat men het naar het bij-postkan-
toer brengt, dat in een aparte ruimte in het
gebouw is. En zoo ging dan Dr. Lonkhuijzen
met een Methodistischen predikant den tel-
dragend door de verborgen gangen van het ge-
bouw naar het postkantoor. Een politieagent
ging mede, of om de dragers te bewaken, of om
de teil te bewaken. In het postkantoor namen
een paar postambten en de politiemann het
geld in ontvangst. Dat geld wordt door de
plaatselijke commissie geind voor de onkosten
van den bouw van den tabernakel, voor ad-
verteeren, enz. Het was een der laatste collecten
voor dit doel. Als de onkosten gedekt zijn,
wordt er gecollecteerd voor plaatselijke philan-
thropische doeleinden. De laatste collecte aan
het einde van al de weken is voor Sunday zelf.

De organisatie van dit alles is uitzonderlijk in-
gericht, al kan men bezwaar hebben tegen een
laatste collecte voor den spreker zelf. Met
Dr. Lonkhuijzen vragen wij: «waartom geeft de
plaatselijke commissie hem niet voor den tijd
van zijn arbeid een flink salaris?»

Dr. Lonkhuijzen zou nog verdere diensten bij
Billy's samenkomst bewijzen. Aan het einde der
meeting kwam de opperopzichter hem vragen of
hij, toen er een groote schare bekeerlingen naar
voren kwam, met andere predikanten bereid was
de namen der bekeerlingen op te schrijven. Hij
deed dit niet genoegen. Het was na de preek
over «vermakelikheden». Een goed woord,
waarin ieder opperoepen werd om tegen den
geest van ijdelheid en lichtzinnigheid partij te
kiezen en aan Christus zijde te komen staan.

Dr. Lonkhuijzen gaat daarna voort over Billy
Sunday's optreden te schrijven. Hij is tenger
van bouw. Niet grof en vlezig, als vele Ameri-
kanen. Hij maakt den indruk van een man die
door zijn arbeid verteed wordt. Zijn stem is
bedorven. Ze is zwak. Ze dringt niet meer door
tot in de hoeken van de zaal. Hij maakt den
indruk van een oprecht man te zijn. Geen in-
trigant. Een oprecht ball-speler, die van geen
valsche spel houdt. Een open, rondom oogopslag.

Ge kunt zien, hij is geen geleerde, geen denker,
geen wijsgeer, geen diplomaat, geen staatsman,
iets jongensachtigs, iets van jeugdige naviteit
heeft hij. Vurig en met een alles onverwerpde
overtuiging. Zoo is hij in zijn spreken open en
vrijmoedig, maar zonder het te merken als zijn
rede hier en daar in tegenspraak komt met het-
geen hij te voren gezegd heeft, of als hij vast-
loopt. Ook denkt hij er niet aan, dat wanneer
hij een Roomsche legende als historische waar-
heid verkondigt, er onder zijn gehoor zullen
zijn die hem wat vreemd aankijken.

Dierzielf naviteit doet hem sommige waar-
heden zoo gemakkelijk en niet zelden ook zoo
genijzig behandelen. Hij ziet den diepen ach-
tergrond niet, of stapt er met een lichtte sprong
overheen.

Vlug is hij in zijn woorden en vlug in zijn
handelingen. Als het weerlicht. En zijn lichaam
is lenig en beweeglijk als dat van een kat. Het is
voortdurend in beweging, buigt achterover, voor-
over, neer, op, al naar het zijn woord moet dienen.
Alles leeft aan den man. Er komt bij zijn doen
ook een groot deel zenuwen bij. Hij begint met
zeer vluig zijn rede te lezen, en dan na een poosje
komt hij tot zijn vrijmoedigheden. Zoo onge-
voel als een vliegmachine die opgaat. Als hij
zijn hoogte bereikt heeft, dan is hij boven alles
en zweeft naar willekeur. Zijn «salangs» (diven-
taal) uitdrukkingen zijn niet zoo stutend als
men dat heeft voorgesteld. Het is «salangs», maar
het dient meer om af en toe zijn spech te
kruiden en zijn geestigheden te scherpen, dan
om er geregeld in te spreken. Den eenen keer
is hij heel wat wilder dan op een anderen tijd.
Er is ook groot verschil tusschen zijn preken.

Wel hinderden mij een paar uitdrukkingen
die op lastaardvloeken geleken. Zij die hem
meer hoorden, zegeen dat hij soms den naam
Gods misbruikt. Wij hebben gehoord dat hij
Paulus wilde schilderen in zijn klacht: «Ik
ellendig mensch» en toen als een benaauwd man,
voorover buigend, met de hand aan het hoofd
staande, riep: «Gost, wretched man that I am».

Of toen hij Aaron teekende, toen deze bezig
was met het volk feest te houden om het gou-
den kalf, en hem deed uitroepen, als «een jongen
die door zijn moeder betrappt wordt in de ver-
boden jam-pot»: «Great Suck — daar komt
Mozes».

Voor het overige zijn het die eigenaardige,
teekende, komische uitdrukkingen die de
Amerikaan zoo gaarne gebruikt. En Sunday
weet dat hij daarmede het volk trekt. Hij heeft
heel kalme en ernstige preken zonder vroemdig-
heid, maar — dan wordt het gehoor minder.
Zoo was het een week te voren. Nu begon hij
weer van voor af aan. Want voorop gaan ge-
woonlijk de meest eigenaardige, om te trekken
— en dan de kalme preken.

Hetzelfde verschil is er ook in zijn gebeden.
Wij hebben een paar gebeden gehoord waar
niets op viel aan te merken, waarbij men zelfs
bemerken kon, dat zijn ziel er in was, enia
inderdaad roerend, toen hij dankte voor zijn
bekeering en ook daarvoor dat de duivel geen
uasee (voordeel) meer van hem had. Maar ook
hebben wij een gebed gehoord waar we ons
met afkeer van afwendden, waarbij hij het ene
oogenblik bad en dan weer niet. Zoo sprak hij:
«Ach, ach, ik ben moede, Heere ik kan niet
meer spreken. Wellicht heb ik al te veel ge-
sproken. Wel Heere, het is een vreeselijke strijd
hier in het oude Detroit. De duivel is er in.
Zeg, duivel, wat hebt gij er mede voor, door den
heer Hyde te helpen het van den heer Jekyll
te winnen? Heere, zeg tegen deze menschen dat
zij overwinnen. Help hen om moed te vatten
om hier te komen en voor U te kieren. Kom
toch jongens, hebt gij moed? Zeker hebt gij
dien. Wie zag ooit een vergadering van echte
Amerikanen die niet den moed hadden iets te
durven?»

Niet altijd, maar wel dikwijls is er het gebed
van Billy gebrek aan eenheid. Hij denkt te
wemig na, en hij mist vooral in het gebed de
zelf-controlle.

Zijn kracht ligt vooral in twee dingen: in de
eerste plaats zijn besliste overtuiging. De kracht
waarmede hij zonden bestraft de zonden in
haar aard bloot legt en de menschen, zoo zij
niet tot Christus komen, de hel aanreikt is waar-
lijk buitengewoon. De man heeft de sonde ge-
zien, de ellende er van gevoeld, zijn oog en zijn
voet de wezenlijkheid van sonde en het gepoend,
en hij heeft er zijn levensadem voor over om
anderen te waarschuwen. En van de andere
zijde beschikt Sunday over een buitengewone
geestigheid. Ge kunt het